

Żółw błotny - leśny relikw pod ochroną

23.5.2026 - | Generalna Dyrekcja Lasów Państwowych

Żółw błotny to jedyny rodzimy przedstawiciel tych zwierząt w Polsce. 23 maja obchodzimy Światowy Dzień Żółwia. To dobra okazja, by przybliżyć naszego rodzimego żółwia oraz działania leśników, którzy chronią jego ostoje i lęgowiska.

Żółw błotny (*Emys orbicularis*) jest jedynym gatunkiem żółwia naturalnie występującym w Polsce. To skryty mieszkaniec bagien, starorzeczy, mokradeł i spokojnych zbiorników wodnych. Ma ciemny pancerz z drobnymi, żółtawymi plamkami, świetnie pływa i nurkuje, a zimę spędza zagrzebany w mule na dnie zbiornika. Od 1935 r. jest objęty ścisłą ochroną gatunkową, a w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt widnieje jako gatunek zagrożony wyginięciem.

Światowy Dzień Żółwia - skąd wzięło się święto

Światowy Dzień Żółwia obchodzony jest co roku 23 maja. Święto zapoczątkowała w 2000 r. organizacja American Tortoise Rescue, by zwracać uwagę na ochronę żółwi, żółwi lądowych i ich zanikających siedlisk.

W Polsce obchody tego dnia zyskały popularność przede wszystkim dzięki działalności ogrodów zoologicznych, organizacji przyrodniczych, parków narodowych i Lasów Państwowych, które od wielu lat prowadzą akcje edukacyjne poświęcone ochronie żółwia błotnego. Z okazji święta organizowane są warsztaty, spotkania edukacyjne, monitoring stanowisk oraz akcje informacyjne przypominające, że ochrona mokradeł i niewypuszczanie do środowiska żółwi hodowlanych mają ogromne znaczenie dla przetrwania tego gatunku.

Jak leśnicy chronią żółwia błotnego

Największe populacje żółwia błotnego w Polsce związane są z mokradłami i terenami wodno-błotnymi. Na Lubelszczyźnie, m.in. w rejonie Poleskiego Parku Narodowego, Lasów Sobiborskich i Chełma, RDLP w Lublinie prowadzi działania ochronne, a na jej terenie wyznaczono 21 stref ochronnych dla tego gatunku. Ważne ostoje znajdują się m.in. w nadleśnictwach Sobibór i Chełm.

W Nadleśnictwie Kozienice żyje druga co do wielkości (po Polesiu Lubelskim) populacja żółwia błotnego o zwartym zasięgu w Polsce. W Nadleśnictwie Zwoleń, w rezerwacie Borowiec, chronione są mokradła ważne dla tego gatunku. W Nadleśnictwie Siewierz przygotowano specjalne stanowisko wodno-lądowe dla wypuszczonych żółwi, zabezpieczone przed oddalaniem się zwierząt i przystosowane do obserwacji edukacyjnych.

W Wielkopolsce rezerwat Czarne Doły, w większości położony na terenie Nadleśnictwa Karczma Borowa, chroni stanowisko żółwia błotnego. Leśnicy i naukowcy monitorują tam populację, zabezpieczają miejsca rozrodu, wykupują grunty pod lęgowisko i prowadzą działania małej retencji, by utrzymać odpowiedni poziom wody.

Na Mazurach, w rezerwacie Bagno Nadrowskie w Nadleśnictwie Olsztynek, leśnicy wraz z przyrodnikami chronią miejsca składania jaj, stabilizują poziom wody na bagnach, tworzą oczka wodne ułatwiające żółwiom przemieszczanie się i prowadzą edukację mieszkańców.

W województwie łódzkim trwa regionalny program przywracania żółwia błotnego. RDLP w Łodzi,

Miejski Ogród Zoologiczny w Łodzi, Uniwersytet Łódzki, RDOŚ w Łodzi i Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Łódzkiego prowadzą hodowlę młodych osobników w warunkach zbliżonych do naturalnych; pierwsze reintrodukcje zaplanowano na 2027 r.

Największe zagrożenia dla żółwia błotnego

Mimo tak wielu działań, w które zaangażowani są leśnicy i wiele podmiotów, to żółwie wciąż są nielicznie występującym w Polsce gatunkiem. Zagrożają im osuszanie mokradeł, zanieczyszczenie wód, zarastanie nasłonecznionych łęgów, presja drapieżników, płoszenie samic w czasie składania jaj i śmiertelność na drogach podczas migracji. Leśnicy apelują, by wiosną i wczesnym latem szczególnie uważać na drogach przebiegających w pobliżu mokradeł.

O gatunkach obcych, w tym o żółwiach, stanowiących zagrożenie dla naszej rodzimej fauny przeczytasz w *Echach Leśnych* w artykule „Obcy są wśród nas”.

Żółw błotny a żółw czerwonolicy - jak je odróżnić

Żółw błotny (<i>Emys orbicularis</i>)	Żółw ozdobny / czerwonolicy (<i>Trachemys scripta</i>)
Jedyny rodzimy gatunek żółwia w Polsce	Gatunek obcy, pochodzący z Ameryki Północnej
Objęty ścisłą ochroną gatunkową	Gatunek inwazyjny, nie powinien trafiać do środowiska
Ciemny pancerz z drobnymi żółtymi kropkami	Zielonkawy pancerz, charakterystyczne czerwone lub żółte plamy za oczami
Żyje naturalnie w mokradłach, starorzeczach i spokojnych zbiornikach wodnych	Najczęściej pochodzi z hodowli lub domowych akwariów
Jest płochliwy i bardzo skryty	Łatwo przyzwyczajają się do obecności ludzi
Dorasta zwykle do ok. 20 cm długości pancerza	Może osiągać ponad 30 cm długości pancerza
Zimuje zagrzebany w mule na dnie zbiorników	W łagodniejsze zimy potrafi przetrwać także w polskich warunkach
Odgrywa ważną rolę w naturalnych ekosystemach wodno-błotnych	Może wypierać rodzime gatunki i przenosić choroby
Liczebność w Polsce jest niewielka i wymaga ochrony	Rozprzestrzenia się głównie wskutek wypuszczania przez ludzi
Nie wolno go odławiać ani niepokoić	Nie wolno wypuszczać go do środowiska naturalnego

Pamiętaj! Żółw ozdobny jest gatunkiem obcym i inwazyjnym. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska wskazuje, że w wyniku porzucania w środowisku jest obserwowany niemal w całym kraju.

Nie wypuszczaj żółwia z hodowli do przyrody

Wypuszczanie żółwi hodowlanych do stawów, jezior czy rzek jest zakazane i szkodliwe. Gatunki obce mogą konkurować z żółwiem błotnym o pokarm, miejsca wygrzewania i lęgowiska, przenosić patogeny oraz zaburzać lokalne ekosystemy. GDOŚ przypomina, że w stosunku do gatunków obcych obowiązuje zakaz wprowadzania ich do środowiska.

<https://www.lasy.gov.pl/pl/informacje/aktualnosci/zolw-blotny-2013-lesny-relikt-pod-ochrona>